

PODCAST DOOR DE OGEN VAN DE KONING – AFLEVERING 5.

2017 – Het Koninkrijk: 'We zijn door de geschiedenis met elkaar verbonden'.

EDWIN EVERS

We gaan naar het hoofdgesprek dat gaat over uw Koningschap dat verder rijkt dan alleen maar de grenzen van Nederland. We gaan het hebben over het Caribisch deel van het Koninkrijk. Erg belangrijk voor u ook hè?

KONING WILLEM-ALEXANDER

Zeker in 2017 was het natuurlijk een heel bijzonder jaar vanwege een grote orkaan die toen over de bovenwinden, met name Sint Maarten, heen trok, Irma. Die enorme ontwrichtende gevolgen voor het eiland, huizen tegen de vlakte aan, levens ontwricht, werk weg, toerisme weg. Alles was kapot wat kapot kon gaan op dat eiland. Totale ontredde van de bewoners van Sint Maarten. En ook ontzettende dappere mensen, zowel op Sint Maarten zelf, maar ook als hulpverleners, militairen, politie, Rode Kruis, alles die vanuit Nederland of andere delen van het Koninkrijk daar naartoe gegaan zijn, die meteen de eerste hulp hebben kunnen verrichten en ook orde hebben kunnen houden op het eiland meteen na de storm. Heel indrukwekkend om te zien wat er gebeurt meteen na zo'n drama als Irma.

EDWIN EVERS

U ging daar naartoe, wat trof u aan en wat kunt u doen op zo'n moment? Je merkt dat juist op zo'n moment de banden binnen het Koninkrijk heel belangrijk zijn, dat ze heel veel waardering hebben voor het feit dat ze deel zijn van het Koninkrijk der Nederland. Wel een land binnen het Koninkrijk. En het feit dat ze daarop terug kunnen vallen, dat doet heel veel voor ze. Ze zijn ook trots op die band

binnen het Koninkrijk. Ze zijn dankbaar voor wat we daar gedaan hebben. En het feit dat ik daar was, betekent voor ze dat ze niet vergeten zijn. En dat merkte je heel erg, die dankbaarheid daarvoor.

EDWIN EVERS

Voelt het dan voor u als daar zoiets gebeurt, is dat dan, voelt dat voor u hetzelfde als dat er een overstroming in Limburg is?

KONING WILLEM-ALEXANDER

Ik ben Koning van het hele Koninkrijk der Nederlanden en elk deel van het Koninkrijk der Nederlanden is mij even lief. Dus ja, dat antwoord daarop is volmondig ja. En dat heb ik ook nu weer gezien onlangs op onze reis daar, hoe belangrijk het is om regelmatig ook als het staatshoofd van het Koninkrijk, dus ook van Sint Maarten, Curaçao en Aruba aanwezig te zijn. En natuurlijk ook de BES-eilanden die deel zijn van Nederland. Het is echt een volwaardig deel van ons Koninkrijk. En zo willen ze ook gezien worden. Het mooie is natuurlijk, er zijn ontzettend veel verschillen tussen Europees Nederland, de BES-eilanden en de andere landen binnen het Koninkrijk. Maar er is ook ontzettend veel wat ons verbindt. Dat is onze geschiedenis en ons heden en ook onze toekomst.

De mensen daar zijn trots op hun Nederlanderschap, zijn trots op het Koninkrijk. Zijn ook dankbaar voor wat er gebeurd is. De hulp die ze gehad hebben na bijvoorbeeld Irma, maar ook tijdens Covid. Financiële ondersteuning, medische ondersteuning, op allerlei manieren heeft het Koninkrijk echt goed gefunctioneerd. En het enige wat de mensen daar willen is gelijkwaardig en volwaardig aangezien worden. Als gelijke deelnemers binnen het Koninkrijk. Ze hebben vaak het gevoel dat er vanuit Europees Nederland wat op hen neer wordt gekeken. Dat ze worden gezien als een toeristeneiland, zon, zee, strand. Maar op dat eiland is veel meer. Daar wonen mensen, ook

met hun problemen. Maar ook met hun eigen geschiedenis, met hun prachtige cultuur. En dat ze meer als gelijkwaardig aangezien worden, dat zouden we eigenlijk moeten zien vanuit deze kant in Nederland.

EDWIN EVERS

Hoe zou het komen dat ze dat zo voelen?

KONING WILLEM-ALEXANDER

Gedeeltelijk uit de geschiedenis en gedeeltelijk ook de manier waarop wij vanuit Nederland denk ik soms kijken dat ze niet een volwaardig deel zijn van het Koninkrijk. Dat ze misschien het gevoel hebben dat wij denken dat ze misbruik maken van de positie. En dat is niet zo. Ja, natuurlijk, het is een andere cultuur, het zijn andere mensen. Maar wij zijn door de geschiedenis met elkaar verbonden. Het zijn fantastische delen van het Koninkrijk die echt een eigen positie verdienen. En een gelijkwaardige positie verdienen binnen het Koninkrijk.

EDWIN EVERS

We kijken door de ogen van de Koning natuurlijk. Maar ook door de ogen van een kind. Die hebben heel vaak betere vragen dan ik. In dit geval Muck. En Muck die snapt niet helemaal hoe het zit met het Caribisch deel van het Koninkrijk. Ik weet het zelf trouwens ook niet helemaal precies. Dus Muck, stel jij de vraag maar even.

MUCK

Hallo, hallo, doet ie het? Hallo Koning. Ik dacht dat u alleen Koning was van Nederland. Maar u bent nog een veel grotere Koning dan ik dacht. Waar is de Koning eigenlijk allemaal koning van?

EDWIN EVERS

Juist.

KONING WILLEM-ALEXANDER

Ja Muck, het Koninkrijk der Nederland gaat ongeveer van Nieuwe Schans tot de vuurtoren op het westelijke punt van Aruba. En alles wat ertussenin zit. Nee, het Koninkrijk der Nederlanden zijn vier landen. Waarvan er drie landen volledig in het Caribisch gebied liggen. Dus Aruba, Curaçao en Sint Maarten. En er liggen drie eilanden. Bonaire, Saba en Sint Eustatius die onderdeel zijn van Nederland. Dat is heel moeilijk om uit te leggen. Maar die liggen wel een paar duizend kilometer verderop. Maar het zijn gemeentes van Nederland. Dus in totaal zijn dat de vier landen van het Koninkrijk.

EDWIN EVERS

U was daar in 2017 toen de orkaan daar huisgehouden had op een verschrikkelijke manier. Hoe is het daar nu?

KONING WILLEM-ALEXANDER

Het zijn zes eilanden en ze zijn alle zes totaal verschillend. Om even terug te gaan naar Sint Maarten waar Irma natuurlijk huisgehouden heeft. Je ziet nog steeds grote gaten en wonden als resultaat van Irma. Er is natuurlijk ook nog twee jaar covid overheen gekomen. Dus eilanden die afhankelijk zijn van toerisme zijn dubbel hard geraakt op zo'n moment. Dus voor de economie van kleine landen is dat desastreus. Dat gaat niet om tiende van procenten, maar tientallen van procenten. Maar ja, ze zijn ontzettend weerbarstig en hard. En ze vechten echt weer terug, die mensen daar. Ze willen echt weer gewoon een mooi eiland van maken. En ook het toerisme terugkrijgen, de economie terugkrijgen. Ook diversificeren, kijken of ze op andere manieren geld kunnen verdienen. Niet alleen afhankelijk zijn van toerisme. Dat geldt eigenlijk ook voor de andere eilanden en landen in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Ieder op zijn eigen manier heeft natuurlijk wel een les geleerd van covid. Dat ze niet al te afhankelijk moeten zijn van het toerisme. En dat ze ook op andere manieren inkomen moeten genereren. Het zijn natuurlijk wel hele kleine economieën. En zeker ook voor de BES-eilanden.

Een Nederlandse gemeente kan dan bij de buurgemeente nog even wat lenen als ze even ergens krap zitten. Dat kan daar niet. De buurgemeente is zee. Dus ze zijn heel erg op zichzelf aangewezen. Ja, en soms lijkt het dan alsof ze teveel hulp vragen van Nederland. Maar het zijn hele kleine gemeentes. Bonaire 20.000, 25.000 mensen. Saba en Eustatius tussen de anderhalve en drieduizend. Dus ja, dat zijn echt kleine gemeenschappen die met weinig mensen heel veel voor elkaar moeten krijgen.

EDWIN EVERS

Elk Koningschap krijgt ook vorm door de ogen van anderen. Wat andere ogen zagen is namelijk ook onderdeel van uw Koningschap. Daarom vragen we in elke aflevering naar een blik van buitenaf. Verwoord in een voice memo. En deze week is die blik van buitenaf van Cassandra Jansen. Zij was vanuit Sint Maarten betrokken bij het bezoek na orkaan Irma en ook betrokken bij het afgelopen bezoek van het Koningshuis aan het Caribisch deel van het koninkrijk.

CASSANDRA JANSEN

Ik ben Cassandra Jansen, secretaris van de ministerraad van Sint Maarten. Voor het laatste koninklijk bezoek was ik voorzitter van het Nationale Organisatiecomité. Terugblikkend worden de bezoeken van de koninklijke familie aan Sint Maarten, de friendly island, gekenmerkt door de warme gastvrijheid en na orkaan Irma ook de weerbaarheid van de bevolking. Even lijkt de koninklijke familie niet zo ver weg. Handjes worden geschud, foto's worden gemaakt en zelf selfies worden toegelaten. Even vergeet men de sociale, economische en politieke uitdagingen en spanningen op lokaal niveau en binnen het koninkrijk. Er is gedeeld enthousiasme, weerspiegeld in de wederzijdse glimlachen bij de bevolking en de koninklijke familie. De synergie tussen betrokkenen hebben uiteindelijk bijgedragen aan onvergetelijke momenten. Als

Koning van het Koninkrijk der Nederlanden wordt majesteit vaak alleen gezien als Koning van Nederland. Dit geldt zowel in Nederland als op Sint Maarten. Hoe kan dit beeld vooral bij de jeugd veranderd worden?

KONING WILLEM-ALEXANDER

Ja, dat laatste is natuurlijk een hele goede vraag. Want als ik op Sint Maarten ben, maar ook op Curaçao of Aruba dan voel ik mij echt ook als het staatshoofd, als de Koning van die landen van het Koninkrijk. En je kan er natuurlijk niet elke dag aanwezig zijn. Om dat beeld te veranderen, dat is heel lastig. We worden natuurlijk door de geschiedenis wel gezien natuurlijk als de Europeanen die daar terecht zijn gekomen. Maar ik denk dat ook het beeld wat ik zelf heb als we daar aanwezig zijn op de eilanden, zoals de reis onlangs weer samen met onze dochter dat iedereen echt wel voelt dat wij hun staatshoofd zijn.

EDWIN EVERS

Even niet zo ver weg, zegt ze. Ze hebben dus blijkbaar het gevoel dat het een beetje een ver-van-m'n-bed-show is.

KONING WILLEM-ALEXANDER

Zeker de landen zoals Sint Maarten, Aruba en Curaçao met een eigen regering, een eigen land zijn binnen het koninkrijk. Ja, er zijn weleens meningsverschillen tussen Den Haag en de verschillende hoofdsteden aldaar. Die kunnen best wel eens hard aankomen. En misschien word ik op zo'n moment gezien als een deel van het probleem in Nederland. Maar als ik op de eilanden zelf ben, is dat absoluut niet het geval. We zijn goed op de hoogte van de problemen die er zijn. We horen ook echt, we spreken ook echt met mensen die het er niet goed hebben. Het is niet alleen maar een grote aaneenrijging van koningsdagen achter elkaar daar op de eilanden. Absoluut niet. Maar toch, wij worden dan toch gezien als een van hen, die

moeten helpen tegen het boze Den Haag, misschien zoals zij dat vanuit daar zien.

EDWIN EVERS

Was dit laatste bezoek, was dat bewust gepland na de excuses die gemaakt zijn door de regering met betrekking tot het koloniale verleden?

KONING WILLEM-ALEXANDER

Nee, dit bezoek was al meer dan een jaar van tevoren gepland. We hebben ook al echt gekeken naar wanneer Amalia het beste mee kon gaan. Dus het was echt al ruim daarvoor gepland.

EDWIN EVERS

Ok

KONING WILLEM-ALEXANDER

Maar natuurlijk heeft het excuus van de Nederlandse regering uitsproken door minister-president Rutte op 19 december wel een rol gespeeld tijdens het bezoek. Dat kan je ook niet los van elkaar zien.

EDWIN EVERS

Het is daar veel over gegaan

KONING WILLEM-ALEXANDER

Over het koloniale verleden, over het slavernijverleden, over de excuses en over het proces van heling waar we nu in zitten. Zoals ook heel duidelijk is, zoals gezegd, het is een komma, geen punt. Het is een begin van een proces waar nog heel veel tijd overheen zal gaan, waar veel gesprekken overheen zal gaan, waar veel emoties een rol zullen spelen. Maar ik denk dat het wel heel belangrijk is om dus 2023 herdenking van de afschaffing van de

slavernij, of voor sommige mensen de viering van de afschaffing van de slavernij, dat we daar echt samen door een proces gaan, wat nog jaren gaat duren, waardoor we ook de gevolgen van het koloniale verleden, van de slavernij, die vandaag de dag nog steeds te voelen zijn in racisme in onze samenleving, dat we daar samen overheen kunnen gaan en dat we dat achter ons kunnen laten.

EDWIN EVERS

Er werd overigens tijdens die reis ook natuurlijk nog gezegd: waarom biedt de Koning niet zelf excuses aan? Waarom doet de regering dat? Waarom is dat?

KONING WILLEM-ALEXANDER

De Koning is lid van de regering.

EDWIN EVERS

Ja, maar de Koning heeft de excuses niet zelf uitgesproken. Dat bedoelde ze, denk ik.

KONING WILLEM-ALEXANDER

Nee, maar de Minister-President heeft ze namens de regering, namens Nederland uitgesproken. En dat is een bewuste keuze geweest vanuit het kabinet, met ook de ministeriële verantwoordelijkheid voor de Minister-President.

EDWIN EVERS

Dus niet zo dat de Koning dat nog eens een keer extra bekrachtigt door dat zelf te zeggen?

KONING WILLEM-ALEXANDER

Op dit moment is dat niet aan de orde, nee.

EDWIN EVERS

Ik vind het best altijd een moeilijk en zwaar onderwerp.

Dat is het ook. Het ligt natuurlijk gevoelig. Tenminste, ik voor mezelf, als ik denk, ja, ik praat daarover als witte vijftiger, zeg maar. En dan vraag ik mezelf wel eens af ja, mag ik daar überhaupt wel wat over zeggen? Mag ik daar wel wat van vinden?

Want ik weet er feitelijk natuurlijk eigenlijk helemaal niks van. Hoeveel je er ook over leest, hoeveel je er ook in verdiept, hoeveel je er ook over ziet. Heb ik wel recht van spreken om daarover te praten. Dus ik vind het af en toe best wel een moeilijk onderwerp om over te praten. Het is een onderwerp dat u heel erg aan het hart gaat, hè? Hoe doet u dat? U praat er heel veel over met mensen.

KONING WILLEM-ALEXANDER

Nou, we hebben op een gegeven moment de Gouden Koets gehad waar discussie over ontstond. Dat heeft niks met de slavernijverleden te maken. De Gouden Koets is van 1898, van na de slavernij. Maar wel heel duidelijk met het koloniale verleden van Nederland. En ook de schilderijen op de koets, een van die zijpanelen is ook een afbeelding van het koloniale verleden van Nederland. De materialen waar de koets van gemaakt is komt uit de voormalige koloniën van Nederland. Destijds was men daar trots op. Amsterdam heeft dat als cadeau aan Koningin Wilhelmina gegeven. Daar waren ze heel trots op op dat moment. En ik begrijp ook heel goed dat die koets negatieve gevoelens en emoties op kan roepen. En dat het een symbool is geworden van verdeling in plaats van samenbinding. En daarom heb ik ook besloten hem voorlopig niet meer te gebruiken. Naar aanleiding van de Gouden Koets zijn we ook samen met mijn vrouw gesprekken begonnen met een heleboel mensen uit de samenleving die hier echt dagelijks bij betrokken zijn. Met allerlei verschillende achtergronden. Die gesprekken doen mij heel goed. Ze zijn open, ze zijn eerlijk, ze zijn soms rauw, ze zijn emotioneel. Maar geven wel een goed beeld van wat er leeft in verschillende groepen in de samenleving. En dat het niet echt iets is van

een klein groepje mensen die verbitterd is. Het zit echt heel diep. En waarom zit het zo diep? Omdat de gevolgen vandaag de dag nog steeds voelbaar zijn. In racisme, in discriminatie in de samenleving. We hebben natuurlijk fantastische wetten Artikelen 1 van de grondwet. Prachtig, een non-discriminatieartikel. Maar in de praktijk wordt er nog wel gediscrimineerd. En omdat dat het geval is, speelt die geschiedenis nog steeds een grote rol. Ik heb ook in mijn kersttoespraak gezegd van ja, we zijn er niet schuldig aan als huidige bewoners hier in Nederland voor wat er anderhalve eeuw geleden gebeurd is. Maar als we niet erkennen wat er gebeurd is, erkennen dat het een misdaad tegen de menselijkheid was, de slavernij, dan kunnen we ook nooit vooruit komen. Alle nazaten van totslaafgemaakten moeten het gevoel hebben dat we echt niet alleen weten wat er gebeurd is, maar ook begrijpen wat hun overkomen is, wat hun voorouders overkomen is. Dat zij ook helemaal geen geschiedenis hebben voor 1863, dat zij niet bestonden, die mensen. Dat zijn gewoon dingen waren, handelswaar wat mishandeld en gestraft kon worden naar lieve lust. En de meest verschrikkelijke dingen. Daar kan je tegenwoordig niet eens meer bij dat dat toen normaal was. Gek genoeg, het was verboden in Nederland, slavernij, mocht niet. Maar het mocht wel in onze koloniën. Hoe bizar is dat eigenlijk? Daarom ben ik er ook echt mee begaan, daarom wil ook heel graag weten welke rol mijn eigen familie gespeeld heeft. Zowel de stadhouders als de koningen na 1815.

EDWIN EVERS

Want u laat daar een onderzoek naar doen. Wat was de aanleiding daarvoor?

KONING WILLEM-ALEXANDER

Ook deze gesprekken, ook deze gesprekken. We zijn begonnen met een onderzoek laten doen naar de collectie in de Koninklijke Verzamelingen van kunst en andere artikelen. Of daar foute spullen tussen zitten die eventueel

teruggegeven zouden kunnen worden. En daarna heb ik het onderzoek eigenlijk gewoon, een nieuw onderzoek aangevraagd, ook naar het verleden van de familie in koloniale tijd en de slavernij. Gewoon omdat ik echt ook gewoon schoon schip wil maken. Ik bedoel, ik weet zelf dat ik daar nergens schuldig aan ben, maar ik heb natuurlijk wel een verantwoordelijkheid naar de Nederlandse maatschappij toe, ook voor wat de voorouders gedaan hebben. En daarom heb ik gewoon gevraagd om een onafhankelijk onderzoek, een wetenschappelijk onderzoek.

EDWIN EVERS

Maar is er dan een aanleiding? Zijn er dingen die u weet of zijn er verhalen van vroeger waarvan je denkt dat wil ik nader onderzocht hebben?

KONING WILLEM-ALEXANDER

Er is al een boek geschreven en daarin staat ook dat dit onderwerp, dat nader onderzoek gedaan moet worden. En eigenlijk op basis daarvan heb ik gewoon gevraagd van nou doe dat dan maar. Dat boek is geschreven door professor Oostindië en ik heb gezegd: hier moet nader onderzoek naar gedaan worden. Doe het maar.

EDWIN EVERS

Er werd ook er gezegd: de Koning doet dit om er straks voor te zorgen dat straks als Amalia Koningin wordt dat dit afgerond is, dat hier duidelijkheid over is, om haar daarmee niet te belasten.

KONING WILLEM-ALEXANDER

We staan aan het begin van een helingsproces. En het zou mijn liefde niet waard zijn als het dan afgerond is, maar ik vermoed dat dit nog heel lang duurt voordat dit echt, voordat wij als maatschappij hiermee in het reine gekomen zijn en we echt die punt kunnen zetten achter het stuk waar de komma nu bijvoorbeeld is.

EDWIN EVERS

Nog even terugkomend op die gesprekken, want u voert die gesprekken, u heeft dat tijdens uw reis een paar weken geleden ook gedaan. Want u zegt: die gesprekken zijn af en toe rauw. Wat zeggen die mensen tegen u?

KONING WILLEM-ALEXANDER

Ze kunnen alles tegen mij zeggen omdat ze weten dat het ook niet naar buiten komt. Dat zijn privégesprekken en die zijn erg belangrijk voor mij. En die hou ik ook liever gewoon privé.

EDWIN EVERS

Op 1 juli start het herdenkingsjaar, wat wordt dat voor een jaar? Wat is uw rol in dat jaar?

KONING WILLEM-ALEXANDER

Het rare natuurlijk van 1 juli is, voor de één is het een herdenking en voor de ander is het een viering. En voor totslaafgemaakten in andere delen van de wereld, die hebben helemaal niks met 1 juli. Dus het wordt heel lastig om dat allemaal zo te kanaliseren dat 1 juli inderdaad een begin wordt van een herdenkingsjaar of een viering waarop we dus dit proces gaat beginnen. En ja, ik hoop dat mijn aanwezigheid daar een bijdrage aan levert, maar ja, het is niet de eerste keer. In 2013 ben ik ook aanwezig geweest bij Keti Koti, dus het is ook niet de eerste keer dat we ons daar mee bezighouden. Maar nu naar aanleiding van dat excuus van de regering heeft het wel een andere lading gekregen.

EDWIN EVERS

We zijn al door 2017 heen denk ik. Ik wil u bedanken en ik zie heel graag in 2018.

KONING WILLEM-ALEXANDER

Ik zie ernaar uit.